

החמיסין בא

גם ספק אם יכול עבד אל-נאצר להרשות לעצמו לריב כעת עם אמריקה וברית המועצות. המעניקים לו עזרה איריה. יתכן שיצטרך לוותר בינתיים על מישחק עם סין. אלה הן אפשרויות. אבל אפשרויות בלבד. אין כל בטחון שתתגשמה.

ואם לא תתגשמה, צפויה לישראל סכנה. היא עלולה להתעורר, בכוכר בהיר אחר, ולמצוא כי מולד עומד דת מצריים מצוידת בנשק אטום מי — פרימיטיבי אך יעיל — תוצרת פקינו.

★ ★ ★
ש יקוד זה חייב להכתוב למשרד החוץ הישראלי שני קורסי פעולה מקבילים. לשניהם יש להדביק תחית "דחוף ביותר". היעד הראשון: יש ליצור מגע מדיני בין ישראל ובין סין.

מכל פשעי המדינים של משה שרת (והם רבים למדי) זהו הפשע הגדול ביותר: שחיבל בזדון בהזדמנות שהיתה ליצור מגע דיפלומטי תקין בין שתי המדינות.

במדיניות, הטפשות גרועה מן הטיפשות. והפחדנות גרועה מן הטיפשות. משה שרת, פחדן מכבן ו"מלידה, חשש שהידוק היחסים עם סין האדומה ירגזו את ארה"ב ואת התורמים היהודים בברוקלין. לשאש שידל אותו דויד הכהן, או ציר ישראל בבורמה, וכיום יושבראש ועדת החוק והבטחון של הכנסת, לאחוז ביד הסינית שהיתה מושטת. הכהן, שמעטים מבין מדינאי מפא"י שווים לו באינטואיציה פוליטית, ראה את ההזדמנות הבלתי-חוזרת. סין היתה זקוקה להכרה, והיא היתה מוכנה לשלם את המחיר.

אולם שרת רצח נסיון זה בנימוקים פור-מליים תפלים — כפי שהודה בעצמו, השנה, בתגובה על גילויי הכהן.

היום קשה עד אין ערוך יותר לפתוח את הקו לסין. סין מתחרה בברית-המועצות על חסדי המכונה האפרו-אסיאתי, והיא מושיטה את ידה למדינות-ערב.

אך המאמץ חייב להיעשות, במלוא המרץ והתבונה, לפני שזה יהיה מאוחר מדי. היחסים עם סין, כמו שיפור היחסים עם ברית-המועצות, דרושים לישראל כדי להחזיר לעצמה את כושר-התמרון, את האפשרות לנהל מדיניות עצמאית מול הסכנות המצטיירות באופק.

★ ★ ★
אך חשוב יותר הקו השני. אני מאמין כי עצם קיומה של ישראל עלול להיות תלוי בהצלחתו.

על ישראל לפתוח במערכה מיידי, דית, דחופה, עיקבית ודינאמית לשם השגת פירוז המרחב מנשק גרעיני, תחת ערובה בינלאומית יעילה ופיקוח הדדי.

אמריקה מעוניינת בכך. ברית-המועצות מעוניינת בכך. יתכן כי גמאל עבד אל-נאצר עדיין מעוניין בכך. לממשלת ישראל היה נדמה שאינה מעוניינת בכך. אך אולי, נוכח הסכנה החדשה, היא תבין בעוד מועד את העיתרון הזה האסון של גישה זו — שהיא שרד מימי השימטום של שלטון הכת הבטחוניסטי, בסוף ימי כהונת בן-גוריון.

מערכה זו — אין מה להפסיד בה. איש אינו יכול להכריח את ישראל להסכים לפירוז שאינו צמוד לערבות ממשיות בי וותר, ולשיטת-פיקוח יעילה עד ללא שמץ של ספק. במיקרה הרע ביותר, הוכחתי את רצונו הטוב, ונדע שעשינו כמיטב יכולתנו. אולם אם תצליח מערכה זו — תיעלם מאופקה של ישראל הי סכנה הנוראה ביותר שאיימה עליה מאז פלשו חמש צבאות ערב ללב ארץ-ישראל.

ריום נשק אטומי, כדי לדחוק את רגלי ברית-המועצות מהמרחב, ו"לתפוס את מקומה כנידחה הקומיניסטית העיקרית של הערבים?"

★ ★ ★

מוכן מאדני כי אפשרות זו אינה בטוחה. עשויים לחול שינויים מדיניים, שיכתיבו לראשי סין שיקולים חדשים. לא ידוע, כרגע, מתי תצליח סין לייצר את פצצת-האטום הראשונה שלה. היא מקדישה לכך את מיטב מאמציה, ולרשותה עומדים מדענים ממדרגה ראשונה.

אך עשויות לעבור שנים עד שי תוכל לספק פצצות לזולתה — אולי שדוש, אולי חמוש, אולי שבע.

אפילו ייעזרו המצרים במדענים גרמניים שכירים. הם ליו את דבריהם בחיך עליון של בטחון עילאי.

תמהני, האם חייכו גם השבוע — למראה החיך שעל שפתי גמאל וצ'ו?

★ ★ ★
למוסקבה ולווישינגטון יש אינטרס משותף, חיוני, למנוע נשק אטומי מ"מדינות קטנות. הן חוששות כי הימצאות נשק זה בידיים בלתי-אחריות עלולה להביא למלחמת-עולם גרעינית, בה ימותו, ביממה הראשונה, כמאה מיליון רוסים ו-אמריקאים.

שיקול פשוט ומכריע זה עמד, בעיני מוסקבה ושינגטון, מעל לכל אינטרס מדיני

כדור חדש

עד אז יכול להיעשות מאמץ לצרף את סין למעורון המדינות הגרעיניות, הכפופות מרצון לחוק של אחריות קולקטיבית. יש המאמינים כי הנשיא קנדי, אילו נשאר בי חיים, היה מקדיש את תקופת-כהונתו ה"שניה (מ-1965 עד 1968) להשגת הכרה אמריקאית בסין, ולשיתוף סין הגרעינית במערכת העולמית להגבלת הנשק האטומי. (נסיון כזה עלול לעורר כיום באמריקה גל כזה של זעם מטורף, עד ששום מדינאי אינו יכול לבצעו מבלי לרבות לעצמו קבר פוליטי. על כן לא נגע קנדי בבעיה זו בתקופת-כהונתו הראשונה. אולם מאחר שהנשיא מילאה אינו זכאי — על-פי החוק האמריקאית — להיבחר בשלישית, יכול היה לפעול ככיוון זה בתקופתו השנייה, ללא חשש מפני התוצאות).

יתכן כי האדונים ג'ונסון וכרושצ'וב יפעלו אף הם, ברבות הימים, למען השגת הסדר עם סין. שהרי ללא הסדר כזה, אין ערך של קבע לכל מאמציהם להגבלת הנשק הגרעיני בעולם.

אחר, מעל לכל יתרון שיכלו להשיג במרחב. השיקול הסיני שונה לחלוטין. סין מעוניינת לפוצץ את המינופול הזה גרעיני של ארבע המעצמות הלבנות. ככל שיתרבה מספר המדינות שיתחייקו בנשק אטומי — כן יתערער מונופול זה. סין אינה חוששת מפני מלחמה עולמית. גיראה כי היא מוכנה אף לקדם מלחמה זו בברכה, בתנאים מסויימים. למשל, אם תשמיד המלחמה סופית את שתי המעצמות הלבנות, ותפנה את הדרך למעצמה הצהובה, בעלת הרגל האדום.

ובעיקר: סין רוצה לחזור לכל מרחבי העולם. היא רוצה לדחוק את רגלי ברית המועצות מכל מרחבי העולם. לפני שמונה שנים הציפה ברית-המועצות את מדינות-ערב בנשק, והגבירה את הי לחימה בעולם, כדי להשיג מטרה דומה: לקנות בו אחיזה לעצמה.

מי ימנע בעד סין העממית, בי עור שנתיים-שדוש, למסור למצ'י

וכב הדש הופיע בין גרמיה-שמיים המבטיקים ברקיע המרחבי. כוכב בעל פנים עגולות, עיני-חויך וחיוך מסתורי:

סין העממית.

צו א-לי, ראש ממשלת סין, ביקר הי שבוע בקאהיר. הוא לחץ ידדים, הבטיח הבטחות, הכריז הכרזות, פיזר חיוכים. הוא קיים שיחות סודיות עם ראשי הי רפובליקה הערבית המאוחדת, שתוכנן לא נודע — ואולי לא יודע במשך זמן רב. וכל ישראל שיש לו אינטואיציה פוליטית — רטט קל עבר כגופו.

★ ★ ★
כוכב סיני בשמי המרחב — זהו גורם חדש, העלול לשבש את סדרי העולם, שהתגבשו בשנים האחרונות. כלי כמעצמה עולמית הדי שה פורצת לתוך הזירה המרחבית, הרי זו מהפכה.

בפעם האחרונה אירע הדבר לפני שמונה שנים, כאשר הכריז גמאל עבד אל-נאצר על עסקת-הנשק הראשונה שלו עם צ'כוסלובקיה. ונסתבר כי ברית-המועצות חדרה למרחב והגשימה חלום שחלמו הצארים, במשך מאות בשנים.

או דובר על נשק שיגרתי — על מטוסים, טאנקים, תותחים. מאז-הכוחות במרחב נתערע, מירון-החימוש קיבל תנופה חדשה, המתח הבינלאומי גבר. מצריים התנגשה עם מעצמות המערב, חברת תעלת-סואץ הול-אמה, ישראל השתלבה במאבק, מיבצע סיני סואץ הרעיט את העולם.

זה היה אז. מה עלול לקרות הי פעם?

★ ★ ★
שממה שיש סין אינו קשור, בתודעת העולם, במטוסים, תותחים וטאנקים. האסטיאציה העיקרית שונה לגמרי. סין היא מעצמה שכלי-כוחה שואפת אל פצצת-האטום.

השאיפה האטומית של סין היא אחת מעובדות-היסוד של העולם בימינו. בגלל שאיפה זו נפצרה התהום בינה לבין ברית המועצות, שסירבה לעזור לה להצטייד ב"נשק קטלני זה. בגלל שאיפה זו הכריזה סין מלחמה על הסכם-מוסקבה ההיסטורי — שלא נודע, לדעתה, אלא למנוע נשק אטומי ממנה. בגלל שאיפה זו מחבלת סין בכל נסיון להטיל פיקוח על הייצור הגרעיני ולמנוע את ריבוי המדינות האטומיות. תעלולים אלה של סין עוררו אהדה מסויימת אצל כמה אנשים קלי-ידע בישראל, הנוטים מטיבעם לעודד מעשי-קונדס ביני-לאומיים. הוקן משה-בוקר שיבה את סין בכל הזדמנות. הוא נהג כצופה בקירוס, המוחא כף לליצן הקטן והחלוש, הבועט בבריון מוגדל ושופע-שרירים. הצופה יכול ליהנות, מפני שהדבר אינו נוגע לו. הוא אינו מעורב. הוא יכול לצחוק באושר של חוסר-אחריות.

עד שמתגלה לה, לפתע, כי הי דבר נגע לו. כי הוא מעורב מאוד.

★ ★ ★
עד היום יכלו מדינאי ישראל לרוות נחת, ביודעם כי שום מעצמה גרעינית לא תספק נשק אטומי למצריים. לא היה שום סיכוי סביר לכך שארצות-הברית, או ברית-המועצות, או בריטניה, או צרפת, יציינו את מדינות-ערב בנשק-הקטל האחרון. דובר, אמנם, על אבק נדויראקטיבי שי ימשש ראש-נפץ לטילי המדענים הגרמניים בקאהיר. אך איש לא האמין בכך ברצינות רבה. המבשולים הטכניים אריחים מדי.

מדינאי ירושלים יכלו, איפוא — כמלאנג צה"ל — "לתפוס שלווה". ואמנם, הם עשו זאת. הם צחקו לנו, כאשר תבענו מהם, לפני שנים, לפעול בי-דחיפות למען הפירוז הגרעיני של המרחב. הם השיבו, למעשה: אל פחד! מבחינת הכושר הטכני, הרמה המדעית, התפיסה הי טכנולוגית, עולה תמיד על המצרים —